

Instelling van een raad voor het emancipatiebeleid (Wet op de Emancipatieraad)

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK¹

Vastgesteld 27 oktober 1980

Met de meerderheid van de Tweede Kamer vonden de leden van de fractie van het C.D.A. het wenselijk dat er een vast college van advies en bijstand komt voor de vorming van het emancipatiebeleid. Het is naar hun mening echter goed dat praktisch om de vier jaren een soort evaluatie-onderzoek (artikel 12) plaats zal vinden, dat kan leiden tot veranderingen in de taakvervulling. Krachtens lid 2 van artikel 12 wordt het onderzoeksrapport openbaar-gemaakt evenals het jaarlijks verslag, maar in het artikel is niet opgenomen dat het rapport eveneens aan de beide Kamers der Staten-Generaal wordt gezonden. Het leek dezelfde leden juist dat het parlement desgewenst mee zal kunnen evalueren. Zij vroegen hoe de bewindsvrouw zich de gehele evaluatieprocedure voorstelt.

De leden aan het woord memoreerden vervolgens dat in de overweging tot het wetsontwerp vermeld staat het begrip «*de emancipatie*», hetgeen in de begripsomschrijving is toegespitst op de emancipatie van de vrouwen en waarbij de taak weer enigszins wordt verbreed tot de rolverdeling tussen vrouwen en mannen (hetgeen meer is dan alleen de gevolgen voor de positie van de mannen). Emancipatie betekent vrijmaking, ontplooiing, gelijkberechtiging. Eerder heeft de bewindsvrouw in het algemene gedeelte van de memorie van toelichting op de begroting van het Departement van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk de emancipatie beschreven als een bewustwordingsproces voor zowel vrouwen als mannen in een zich vernieuwende samenleving.

In dit verband stelden dezelfde leden de vraag hoe breed of smal zij het emancipatiebeleid in beginsel nu mogen zien als het gaat om advies en bijstand ter zake van beleidsvoornemens. Geen publikatie van een adviesaanvraag in de Nederlandse Staatscourant op grond van de motivering in artikel 3, lid 4, stelt naar de mening van de aan het woord zijnde leden ongetwijfeld eisen aan de regels betreffende de openbaarheid van de vergaderingen, genoemd in lid 1 van artikel 10, want het gevraagde advies wordt uiteraard wel in een vergadering behandeld, maar dan zeer waarschijnlijk in besloten zitting, anders kan het besproken advies toch worden gepubliceerd. Zien – zo vroegen deze leden – zij dat juist en zo ja, ligt dan in artikel 3, lid 4, niet een aanmerkelijke beperking van het open en goed functioneren van de Emancipatieraad verborgen?

¹ Samenstelling: Van Dalen (CDA), Schreurs (CDA), Van Veldhuizen (PvdA), Vonk-van Kalker (PvdA) (voorzitter), Vonhoff-Luijendijk (VVD), Wiebenga (VVD), Van Waterschoot (PPR), Vis (D'66), IJmkers (CPN), Meuleman (SGP), Van der Jagt (GPV), Vogt (PSP).

Zij stelden vervolgens de vraag of ter wille van het openbaar maken – hetgeen een van de hoofdlijnen is in het wetsontwerp – het bericht over het ongevraagd advies willen uitbrengen aan de Minister, ook in de Nederlandse Staatscourant zou kunnen worden gepubliceerd. Ten slotte vroegen dezelfde leden of zich reeds voldoende gekwalificeerde personen als bedoeld in lid 3 van artikel 4 hebben aangemeld om daaruit op korte termijn een verantwoorde keuze te kunnen doen.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. merkten met betrekking tot de samenstelling van de raad en de bezetting van het bureau op dat het in het advies van de Emancipatiecommissie wenselijk wordt geacht als de leden van de raad ten minste 2 dagen per week beschikbaar zijn. In de toelichting op het wetsontwerp wordt echter gesproken van 1 à 2 dagen. Als dat voor alle leden 1 dag per week wordt of voor allen 2 dagen dan heeft dat vanzelfsprekend consequenties op de hoeveelheid werk die verzet kan worden maar nog meer op het budget. Waarom heeft men niet gewoon het advies van de Emancipatiecommissie gevolgd op dit punt? Tevens vroegen zij zich af, in hoeverre de verbrede taakstelling van de raad gevolgen heeft voor de personeelsbezetting.

De aan het woord zijnde leden stelden vervolgens de vraag waarom in het budget dat ter beschikking wordt gesteld geen rekening wordt gehouden met de kosten die voortvloeien uit studie-opdrachten aan «derden». Denkt men in dit verband aan een verschil tussen «onderzoek» en «studie»? En indien ja, wat is dat dan voor verschil? Als de Emancipatieraad een beroep kan doen op andere overheidsorganen, zoals het SCP, het CBS of het CPB, in hoeverre is dan te bewerkstelligen dat deze organen verzoeken om onderzoek e.d. van de zijde van de Emancipatieraad ook honoreren?

De formulering van artikel 3, eerste lid, blijft naar de mening van de leden van de P.v.d.A.-fractie – ondanks de uitvoerige discussies aan de «overzijde» – ongelukkig aangezien het hanteren van termen als «belangrijke» (voornemens) en «aanzienlijke» (gevolgen) voor verschillende uitleg vatbaar zijn.

Aangezien ook uit de schriftelijke voorbereiding in de Tweede Kamer naar voren komt dat het al dan niet verzoeken om advisering het grote knelpunt is is – lijkt het aan te bevelen om de werking van artikel 3 in de praktijk te kunnen toetsen. Daartoe zou de Regering jaarlijks een overzicht dienen te verstrekken van alle gevallen waarin wèl c.q. niet om advies aan de Emancipatieraad is gevraagd. Dit overzicht zou, voorzien van een commentaar van de Emancipatieraad, openbaargemaakt moeten worden. Welke is de mening van de bewindsvrouw hierover?

Met betrekking tot de continuïteit van de advisering vroegen dezelfde leden welke adviezen men nog verwacht van de thans nog functionerende Emancipatiecommissie. De vraag rees hoe de bewindsvrouw staat tegenover de waarde van deze adviezen nu de afgetreden voorzitter van de Emancipatiecommissie als één van de belangrijkste argumenten voor haar aftreden aanvoerde: de onmogelijkheid om nog langer verantwoordelijkheid te dragen voor adviezen die tot stand komen via een dermate gekortwiek advieslichaam.

De leden van de fractie van de V.V.D. stelden de volgende vragen:

- Welke zijn de toekomstverwachtingen voor deze raad gezien de ontwikkelingen rond het vertrek van de huidige voorzitter en verschillende leden van de Nationale Adviescommissie Emancipatiezaken?
- Welke zijn de motieven die aan dit vertrek ten grondslag hebben gelegen?
- Zou het niet beter zijn geweest dat sollicitanten voor de Emancipatieraad hun sollicitatie tot de bewindsvrouw richten gezien het feit, dat het om een functie gaat in een wettelijk ingesteld adviesorgaan voor de Regering?
- Welke zijn de motieven achter deze gekozen sollicitatieprocedure? Wekt het geheel hierdoor niet de indruk dat de in te stellen Emancipatieraad niet meer dan de zoveelste adviescommissie is?

- Hoeveel tijd denkt de bewindsvrouw dat de voorgestelde procedure in beslag gaat nemen voordat de raad werkelijk van start kan gaan?
- Ad artikel 2. Hoe stelt de bewindsvrouw zich de behandelingsprocedure rond de ongevraagde adviezen voor?
- Ad artikel 5. Heeft de bewindsvrouw overwogen dat leden die aftreden ingevolge het bepaalde in artikel 5, lid 2, in sommige gevallen na een zeer korte zittingsperiode voor de werkzaamheden in deze raad verloren dreigen te gaan (bij voorbeeld na plaatsvervangende van een lid dat zelf 6 jaar zitting heeft gehad)?
- Zou het voor leden die in een tweede periode benoemd zijn ter vervulling van een tussentijds opengevallen plaats niet mogelijk moeten zijn daarna alsnog een 4-jarige periode te vervullen? Wordt door de voorgestelde regeling de opvolging van een voorzitter door een ingewerkt en capabel lid van de raad niet te zeer beperkt? Zou het geen aanbeveling verdienen bij de eerste evaluatie te bezien of deze soort bepalingen een goed functioneren van de raad niet in de weg staat?
- Welke overwegingen hebben ertoe geleid de voorzitter die zeer belangrijk is voor een goed functioneren van de raad (o.a. ook ten aanzien van het bureau) geen «eigen» situatie te bieden?
- Is het de bedoeling dat na een bepaalde «wachttijd» weer een nieuwe periode van 8 jaar kan aanvangen?

De leden van de fractie van D'66 hadden met instemming kennis genomen van het onderhavige wetsontwerp. Zij drongen aan op een zo spoedig mogelijke instelling van de Emancipatieraad om het tijdshiaat tussen het aflopen der werkzaamheden van de Emancipatiecommissie en het begin der werkzaamheden van de Emancipatieraad zo klein mogelijk te doen zijn. Zij hadden met teleurstelling vernomen dat de voorzitter van de Emancipatiecommissie voornemens is af te treden, waardoor de continuïteit gevaar kan lopen. Was – zo vroegen zij – de bewindsvrouw op de hoogte van het dreigende aftreden en zo ja, wat heeft zij in het werk gesteld om dit te voorkomen?

Na de uitvoerige gedachtenwisseling in de Tweede Kamer bestond er bij deze leden eigenlijk geen reden om op de details van het ontwerp in te gaan – met één uitzondering. Het viel hun op dat in artikel 1, sub b, gesproken wordt van het «beleid van de overheid», terwijl in artikel 2 melding wordt gemaakt van het «emancipatiebeleid van de Regering». In artikel 3, lid 5, is sprake van «landelijk emancipatiebeleid» in verhouding tot emancipatiebeleid op provinciaal en gemeentelijk niveau. In deze artikelen ligt naar de mening van de aan het woord zijnde leden de suggestie opgesloten dat de wetgever ervan uitgaat dat de raad zich vooral met het regeringsbeleid in engere zin zal bezighouden, dat met beleid van de overheid wordt bedoeld: regeringsbeleid; en dat de raad zich zou dienen te onthouden van rechtstreeks advies inzake het beleid van andere overheden. Daarmee lijkt in het ontwerp een bedoeling ingebouwd die vermoedelijk contrasteert met de praktijk van de emancipatie, waarin, naar gebleken is, juist op lagere niveaus en dus vaak kleinschalige niveaus, enerzijds goede aanzetten tot een creatief emancipatiebeleid zijn te vinden, terwijl anderzijds op deze niveaus nogal eens moeizaam te slechten blokkades kunnen voorkomen. Het zou de leden van de fractie van D'66 liever zijn geweest als in het ontwerp een wat nauwkeuriger taalgebruik was gevolgd met betrekking tot begrippen die nu zijn omschreven als «emancipatiebeleid van de overheid», «emancipatiebeleid van de Regering» en «landelijk emancipatiebeleid». Het zou op prijs worden gesteld indien de Staatssecretaris alsnog wat meer duidelijkheid zou verschaffen.

De voorzitter van de commissie,
Vonk-van Kalker

De griffier van de commissie,
Dijkstra-Liesveld